

Miklavc 18/II. 92. Vidmer Drag

REŠILCEM NAŠIH KRIŽANK

Zaradi poštних zamud ni prejelo uredništvo dovolj rešitev križank v 6. številki Našega roda. Zaradi tega je preneslo razdelitev nagrad na kasnejši čas. Seznam rešilcev iz 6. številke se bo objavil v 9. številki skupno z rešilci ugank v 8. številki. Za rešilce ugank v 7. številki in za najboljšo rešitev slikopisa »Marjetica, sv. Jurij in zmaj« (za učence in učenke do 3. razr. ljudskih šol) se razpisujejo običajne nagrade.

KRIŽANKA

„GOSKA“

Vodoravno: 1. rabi šivilja; 3. osebni zaimek; 4. kadar; 6. domača žival; 7. dela pastir; 8. nikalnica; 9. oziralni zaimek — obratnica; 10. preprosto orožje; 11. zlog, rabljen pri petju; 12. neobut; 13. oblika pomožnega glagola; 14. nerabljen; 15. osebni zaimek; 16. tovarniška piščal; 18. okrajšava za circa.

Navpično: 1. pride za dnevom; 2. veznik; 4. obed; 5. vpad morja; 6. gosji klic; 7. obrtnik; 8. del obraza; 10. hodi na lov; 12. kraško drevo; 13. oblika pomožnega glagola; 14. reka v Egiptu; 15. kazalni zaimek; 17. predlog.

Naslovna slika: Nande Vidmar: Moj brat Drago.

»Naš rod« izhaja v Ljubljani med šolskim letom in ga prejema naročniki, ki plačajo naročnino v mesečnih obrokih po L. 2.50. Celoletna naročnina znaša 25 L.

List izdaja »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani, zanjo odgovarja Francè Strukelj.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik Francè Strukelj).

PO RAZSTAVI BRATOV VIDMARJEV

Drago in Nande Vidmar, brata slikarja. Mogoče je kdo od vas obiskal razstavo njunih slik v Obersnelovi galeriji? Jaz sem si večkrat šla ogledovat slike naših pokrajin in ljudi in lepe so se mi zdele. Na razstavi sem tudi spoznala oba brata Vidmarja in takoj sem se zmenila za kratek razgovor.

Sedimo v nizki sobi na Gosposvet-ski cesti in se nam zdi, da se je mestni hrup odmaknil nekam daleč, kot da smo čisto sami sredi velikega, krvavega sveta. Bliže prisedemo drug k drugemu, cigaretni dim nas ovija, da gledamo kot iz megle v meglo.

Nande živahno zamahuje z rokami, kot bi odgrinjal zavese, in mi odgovarja: »Da, najin oče je bil železničar. Saj veste, kako je s takimi družinami, nikjer in povsod so doma, na vsaki postaji pride eden na svet. Prvo mladost sva preživela na Brezovici.

»Na Brezovici pri Ljubljani?«

»Da, prav tam,« živahno pritrjuje Nande, Drago se tiho smehlja. »Brezovica je menda najlepši kraj na svetu. Takrat, ko je bil oče tam načelnik postaje, je bilo na Brezovici mnogo hrvaških delavcev. Jureta se izmed njih najbolj spominjam. Tako lepo sem ga poklical: »Jura, Jura.« Saj je bil prav tako siromašen in skromen kot vsi ostali, koruzen kruh so otepalj dan za dnem, ampak Jura je imel preimenitno veliko žepno uro. Take ure nisem videl pozneje nikoli več. »In kakšno debelo verižico je imela.«

»Skratka, to uro sva z Nandetom Juri ukradla,« poseže vmes Drago, »in sva jo šla gledat, kako gre. Zdi se mi, da po najinem ogledovanju ni več šla.«

»Oče nama jih je pa tudi pošteno naložil. — Brezovica, se še spomniš, Drago, tiste mlake ob postaji?«

»Kjer smo lovili žabe in ribe, kar z vekilim košem. Jaz sem nekajkrat padel z lesene brvi.«

Tudi jaz poznam brezovško postajo in brvi čez mlako se dobro spominjam.

»Pa brezovski župnik, imeniten mož,« se smeje Nande. »Vsako soboto se je vozil z jutranjim vlakom in jaz sem mu bil zvest spremljevalec. Vselej mi je dal groš.«

»Tiste sobote se tudi spominjaš, Nande, ko si tekel za vlakom,« se tiho prešerno nasmehne Drago.

»In me je sprevodnik na zadnjem vozu za lase in ušesa potegnil po stopnicah. Zamudil pa le nisem groša.«

»To se pravi, da ste se iz Brezovice vozili v Ljubljano v šolo?« vprašujem.

»Da. Prvi razred sem naredil že na Brezovici, pa sem imel komaj pet let in oče me je poslal še enkrat v prvega v Ljubljano. Mama mi je dala denar, da bi prinesel žemelj, kupil sem si pa barvic in jih kar poskusil na prvem dvorišču za Zmajskim mostom nekje. Če se prav spomnim, sem narisal fanta z rdečim fesom.«

»Na Brezovici smo doživeli tudi imeniten potres. Ne vem več, če je bilo to poleti ali pozimi. Lepo se mi je pa zdelo. — Zdaj bo pa spominov z Brezovice dovolj, kajne, gospa? Bi radi še kaj vedeli?«

»Risali smo že na Brezovici. Kar lokomotivo, ki je bila najzanimivejša. Na učiteljišču mi pa profesor ni verjel, da delam sam,« pripoveduje Nande. »Lahko si mislite, kako sva se pogledala, ko je prišel na najino prvo razstavo v Jakopičev paviljon. Od takrat je minulo natanko 20 let. Z Dragotom sva učiteljevala v hribih. On na Svetini, jaz v št. Rupertu.

— Kaj bi vam pravil o življenju tam gori. Revščina je, grozna revščina. Koš in motika pojeta po hribovskih njivah.«

Pogledam Nandeta, pogledam Dragota. Mračna sta jima obraza in nekam v daljo uprta ob spominu na hribovsko revščino, na tamkajšnje kmete in revne otroke. In vem, da je vse res, kar sta slikala, da so njuna dela v odsev lepote ujet dokaz minulih časov, ki sta jih preživela sredi lepih goric, med našimi kmeti in viničarji, ki so preprosti pa topli v občutju in govorici. Živela sta z njimi v delovnih dneh, z žulji in garanjem prežetih od ranega jutra do poznega mraka. Veselila sta se z njimi ob njihovih redkih praznikih, ko se je oglasila harmonika in je utonilo v pozabo vse trpljenje in brezupna bodočnost.

Na cesti so prižgali svetilke. Tih februarjski večer se je lovil v gole koštanje pod gostilniškimi okni. Čutila sem se čudno povezano s tema dvema človekoma, ko sta tako vroča, polna življenja in sile in vere v lepo, človeka dostojno življenje.

O marsičem smo se še menili tisti večer. Kako je Nande potoval po Ko-

roškem in slikal s Stiplovškom občestna znamenja ter kulise za vaške odre. Pravila sta mi o študijskih letih v Zagrebu; o Parizu, kjer sta živela ob Seni in risala ter slikala.

»Bog ve, kje so zdaj vsa tista dela? Saj se je tudi po prvi razstavi vse porazgubilo, ker naju ni bilo v Ljubljani z najinimi hribov,« pripomni Drago.

Pripovedovala sta mi o svojem prijatelju iz Križevcev, o pravem, resničnem prijatelju, kot ga srečaš le enkrat v življenju. Oči so jima žarele, in vedela sem, da sta to, kar mi govorita lepega in čudovitega o prijatelju, v resnici onadva sama. Prav tako preprosta, iskrena in bogata v svojem doživljanju, ki ju še čaka veliko življenje, da ga izpolnita. — In še o Robanovem kotu smo se menili, kjer sta bivala v pastirski kočji med kravami in ovcami pod Savinjskimi gorami. Nande je še pravil, kako je pisal prvo grško nalogo v tretji kar po slovensko, le z grškimi črkami. To mi je bilo od sile všeč.

»Lahko noč, fanta Vidmarja,« smo se poslovili, »in kmalu na veselo svidenje. Hvala vama za lep večer.«

ANICA ČERNEJEVA:

ŽE SE BUDI...

*Že se tiho budi
v našem salesju pomlad.
Že Tomašek hiti
prvih zvončkov iskat.*

*Žarek je davi odprl
drobnim trobenticam cvet.
Dih, ki je lani samrl,
nežno preveva svet.*

*Vrbam ob vodi je zdaj,
ko da jim kliče srce
mačice mehke nazaj...
V radosti novi drhte.*

»ASTRON«

Ilustriral Fr. Mihelič:

Peter Tement je nestrpno pričakoval Astrona. Lep kos mesa je imel pripravljenega zanj, ko se vrne. Dobro je vedel, da bo Astron dano nalogo izvršil odlično. Toda minila je ura, minili sta dve, psa pa še od nikoder.

»Kje je Astron? Kod hodi? Ali se mu je kaj pripetilo?«

Ubogi Peter je bil ves nesrečen. Ni mogel več vzdržati doma. Poiskal je palico ter tipal k izhodu. Zaklenil je vrata ter obupno vzdihnil:

»Astron, moj Astron, kje si?«

Taval je k Neži Bidovčevi, da ji po-
toži svoje gorje in nesrečo. Bidovčeva Neža ga nekaj časa verno posluša, nato pa ga prekine:

»Saj pravim, nepotrebne skrbi si nalagaš in za prazen nič se emeriš. Čemu pa pošiljaš psa samega okrog? S tem ga navajaš samo k potepanju. Dobro poznam pse in njihove navade. Mar misliš, da se Astron ni že naveličal večnega čepenja poleg tebe? Prava reč, če ga dan ali tudi dva ne bo domov. Lakota ga bo že pritirala. Pri nas doma smo imeli psa, ki si je vsak teden privoščil po nekaj dni izleta. Pasja kri mu ni dala miru in isto bo tudi pri tvojem Astronu. Samega si poslal v svobodo in na mah ga je prijelo, da hodi svoja pota.«

Peter je sicer odkimaval z glavo, ali Neža je znala tako prepričevalno opisati pasje potepuške navade, da je navsezadnje verjel že tudi Peter sam ter se vdal v svojo usodo.

»Saj nič ne rečem,« je dejal malo potolažen, »ako si je privoščil malo svobode, četudi na lastno pest, samo da bi se potem spet vrnil nazaj k meni. Kaj hočem sirota brez njega? Saj veš, Neža, desna roka mi je bil in umreti mi je, če ga izgubim!«

»Ne izgubiš ga, ne,« trdi svoje Neža ter prične pometati. »Dober pes najde domov, pa če ga prižene pote-

puška strast tudi na konec sveta! Le veruj mi in nič si ne delaj sivih las!«

Tako se je hočeš nočeš Peter vdal in čakal še nekaj dni. Potem ga je zopet zaskrbelo. Navdajala ga je čudna slutnja, da Nežine trditve ne veljajo za Astrona. Kaj takega Astron ne bi napravil. Saj ga je poslal že večkrat kam in vsak dan je hodil k mesarju po meso, toda vedno se je vrnil še prej, kakor je pričakoval. Peter tega ne more razumeti. Na vsak način mora v Lesje k Tratnici, da izve kaj več. Silno je bil radoveden, ali je Astron sploh bil tam ali ne. —

Zopet se je podal Peter k Bidovčevi Neži ter jo tako dolgo nadlegoval, naj bo tako dobra in ga vodi k Tratnikovim, da se je Neža naposled vdala ter ga je vodila v Lesje. Petru je kar žarel obraz, ko je od daleč slišal glas Tratnikove matere:

»Vaš Astron pa je res brihten pes! Kakor ste povedali, tako je napravil.«

»Je bil tu, je bil tu?« jo drhte prekine Peter.

»Seveda je bil tu,« se smeje Tratnica ter mu nudi roko. »Oddal mi je dežnik in zelo se mu je mudilo. Kar na hitro je pojedel kos mesa, ki sem mu ga dala, ker je bil tako priden, in že ga ni bilo več. Kako da ga nimate danes s seboj?«

Petru so skoraj klecnila kolena. Torej tudi Tratnikovi ničesar ne vedo, kam je izginil Astron?

»Ali se ni vrnil več domov?« se čudi Tratnikova mati.

»Ko je nesel k vam dežnik nazaj, sem ga videl zadnjič,« pove žalostno Peter ter si briše solze. »Upal sem, da izvem pri vas kaj več, kam je izginil moj vrli tovariš.«

Tratnica je sklicala vso družino skupaj, ali nobeden ni vedel, kam in na kak način naj bi izginil Astron. Dolgo so ugibali sem ter tja. Oče Tratnik je trdil celo, da se je najbrž spajdašil s kakim drugim psom in da se podita po poljih. Sinček Tevžek pa je gonil svojo, češ da je prav včeraj videl za gozdom lepega volčjaka, prav takega kakor je Astron in da se je prav živahno igral s pritlikavim jazbečarjem. Tedaj se udari Tratnikova mati po čelu in pravi:

»Vsi se motite in pridnega Astrona dolžite po krivem! Zdaj sem se spomnila. Kaj če ga ni ustrelil kak lovec ali celo konjač? Saj veste, da imamo že dober teden strog pasji zapor.«

»Pasji zapor? Astron ubit?« javka Peter ter se zrušil na stol. Da, tako bo in on je vsega kriv. Le čemu je poslal psa samega? O, baharija ni nikoli kaj prida! Pred Tratnico se je hotel postaviti s svojim Astronom, zdaj pa ima. Ves skrušen je potipal svojo palico in Neža ga spet vodi v mesto.

»Astron, Astron, kje si, moj Astron?« kliče Peter venomer ter ga išče s palico, kakor da ga bo zdaj in zdaj kje otipal.

»Menda pa le ni mrtev,« ga skuša tolažiti spotoma Neža. »Pes je bil preveč pameten, da bi se pustil kar tako streljati. Le meni veruj, Peter! Zopet trdim svoje: potepa se in nič drugega! Lepega dne se vrne, ko se naveliča potepuškega življenja.«

»Nikdar in nikoli ni res, kar praviš,« jo prekine žalostno Peter. »Moj Astron ni tak, slabo ga poznaš, Neža. O, vem, ubili so ga! Vedno mi nekaj pravi, tvoje roke ne bodo nikoli več božale Astrona, nikoli več ti ne bo nadomeščal votlih oči, kajti Astron je mrtev, Astron je ubit! O, mojega čuvaja in vodnika so mi ubili!«

»No in če so ga tudi, zato se svet še ne podere!« pravi Neža, »če želiš, ti preskrbim drugega psa, da te kratkočasi in vodi na sprehod.«

»Takega ne najdeš več,« tarna Peter, »Astron je bil samo eden!«

»Potem pa naj bo po tvojem,« de jezno Neža in ne zine nobene več.

Prišla sta domov. Neža ga vodi do vrat, nato se urno poslovila. Nekam s težavo, kakor da se je zelo postaral, se dotipa Peter do mize, kjer se ves pobit skloni ter skrije v dlani svoje steklene oči. Tako je preplakal ves božji dan. Ko mu je prinesla Neža kosilo, se ga ni dotaknil. Hitro po njenem odhodu ga je zanesel ven pred vrata, kakor da hoče na ta način izvabiti in priklicati Astrona nazaj. Ko je čez dobre pol ure spet pritipal do posode, je bila prazna. Kdo je pojedel njegovo kosilo, je ostala za vedno skrivnostna uganka. Tudi si ni Peter belil glave s tem. Trdno je bil prepričan, da Astron ni bil. Kajti Astron je ustreljen in mrtev.

Vsekakor pa ga ni mogel pozabiti. Vedno se mu je vračala ena in ista misel, da ga mogoče kje še najde. Po cele ure je taval okoli trafike in ga klical. Tožil je slehernemu kupcu v trafiki o svoji nesreči ter ga skrbno povpraševal o tem in onem, kar bi bilo v zvezi z Astronom. Toda nihče mu ni mogel pojasniti, kako in kam bi naj izginil.

Minulo je že več tednov in Peter je že izgubil vsako upanje, da še najde kje zvestega psa. Ves potrj se poda nekega popoldne iz mesta. Nikogar ni prosil, da bi mu kazal pot. Vzel

je palico ter z njo tipal in iskal cesto. Brez pravega cilja je taval tjavendan in misli so mu bile bogve kje. Le tu in tam se je za hip ustavil ter otožno zaklical:

»Astron, ali si tukaj?«

Astrona seve ni bilo nikjer. Na ovinku se Peter zopet ustavi.

»Astron, ali si tukaj?«

Tedaj se mu zazdi, da sliši od nasprotni strani preko ceste pasji glas. Še enkrat zakliče in še glasneje. Res nekje daleč se zasliši hov, hov! Peter se vidno vzradosti ter se takoj zasučje z desne strani ceste na levo.

»Astron, Astron, sem pridi, tukaj sem!«

Peter tipa preko ceste. Za ničesar se ne briga, le Astron mu je vedno pred slepimi očmi. V tem pa pridrvi po cesti neki kolesar ter ga v hipu podere na tla. Peter pade v cestno blato, kjer negibno obleži. Brezsrčni kolesar pa zdrirja dalje, ne da bi se malo pobrigal za ponesrečenca. Minulo je precej časa, preden se je mogel Peter spet postaviti na noge. Leva noga ga je pod kolonom strašno bolela. Saj ni čudno, ko pa mu je pri padcu ostro kamenje posnelo kožo na kolenu in na mečih. Palico mu je zbil iz rok in naj se je še tako trudil, ni je mogel več najti. Klical je na pomoč, toda žive duše ni bilo nikjer. Klical je zopet Astrona, toda pasji lajež je bil že nekje daleč, daleč. Torej ni bil

Astron, ki si ga je tako želel. Poskušal je hoditi, a se je le s težavo premikal. Do smrti utrujen in žalosten počene na cestni rob ter milo vpije na pomoč.

Šele čez kake pol ure sliši človeške glasove. Nekdo prihaja po cesti. Bolečine na nogi so se podvojile.

»Kdor si, človek božji, usmili se me, slepca!« vpije ubogi Peter ter sklepa roke kakor k molitvi. Po cesti prideta dva brezposelna delavca, ki sta namenjena v mesto iskat dela. Naglo pristopita k nesrečnemu slepcu ter ga dvigneta. Eden mu celo z žepnim robcem preveže rano na nogi. Nato ga vzameta pod pazduho ter ga vodita proti domu. Peter jima žalosten razlaga svoje gorje in današnjo nesrečo. Delavca sta ga tolažila kakor sta pač vedela in znala. Spraviti sta ga hotela v bolnišnico, toda Peter tega ni maral. Silil je domov.

»Kaj bi zaradi take praske hodil v bolnišnico,« je dejal, »Neža mi napravi ovitek iz arnike in v par tednih bo noga zopet dobra.«

Vodila sta ga torej k Bidovčevi Neži, ki ga je najprej oštela in mu šele nato napravila ovitek. Potem ga je gnala v trafiko ter mu za slovo rekla:

»Tak zdaj pa že enkrat pozabi na psa, sicer se še kje do smrti pobiješ!«

Peter ni rekel ničesar. Nemo je stopil za mizo in čakal kupcev.

(Se nadaljuje.)

K O M E D I J E

Izpod megleneha, mokrotno dolgočasnega neba je nekaj pršilo, da ni smo vedeli, ali je sneg, sodra ali dež. Na klancu ni bilo več snega in se je tam poznala že blatna peščena riža. Take dni se nas je polotilo brezdelje.

To je bilo najhuje. Bili smo sitni kakor muhe ali pa smo pod lesenim ostreškem kovačnice ždeli kakor mokre kokoši. Nihče ni govoril, toda vsak je razmišljal, kaj bi. Misli pa so bile za nas premalo. Kar tako je začel nekdo z roko poganjati v kolobar, češ da ga zebe. Res so imeli nekateri od mraza in mokrote modrordeče noge, tudi svečke so se nam prikazovale iz nosa. Vlekli smo jih nazaj, da je zaporedoma žagalo. Potem smo vsi zavrteli kolobarje in se drug drugemu nasmehnili. Uganili smo kmalu, da zna to vsak otrok in da to ni nič. Potisnili smo spet roke v žep, postavili smo se skoraj v vrsto ter se zagledali tja preko Mežnarjeve ograde na Lisec in dalje na Javornik, ki je bil še ves bel.

Mihovemu Froncu ni dala žilica miru. »Takole se vrtil!« je dejal pomembno ter izstopil pred nas, da nam je laže pokazal. Z levico je prijel za gumb na robu sukniča, ki ga je tako tesno pritegnil k sebi, desnico je stisnil v pest. Zavrtel je res, kar se je dalo. Vrtel je vedno hitreje. Telo mu je zlezlo postrani in desna noga se je sama privzdigovala. V obraz je postal rdeče zabuhel. Videli in čudili smo se, kako hitro pleše pest v krogu. Celó rahel šum se je slišal. Nenadoma je prenehal, da se je obrisal pod nosom. Tedaj je Drmelov Pepe zaklical: »Lejte žile!« Obstopili smo Fronca in primerjali pesti. Slučajno se je moja dotikala njegove. Vse je iznenadila krepkost Frončeve pesti, ki se nam je zdela kakor češnjeva grča.

»Žile!« smo vsi hkratu ponovili.

»Tale tolče kakor ura!« Medenov Korl je hotel pritisniti na žilo.

»Ne! Da ne počí!«

»Saj ne more!« smo se spogledali.

»Stojna so rekli,« je počasi povedal Fronc, »da je Brezicu žila počila. Da jih je božji prst udaril!«

»Kako pa počí?« sem strahoma tenko vprašal.

»Tule zgoraj. Na senceh.«

Nekateri so se pogladili po sencu.

»Naši so pa rekli, da je Brezica žganje,« je ugovarjal Pepe.

»In žganje!« je potrdil Fronc.

Ko so splahnile žile, se je Fronc po roki popraskal.

Dore je medtem že stopil v ozadje, kjer je sam zase poizkusil z vrtenjem. Bil je levičar in spočetka smo videli, da mu ne gre prav, ker je zadeval s pestjo ob stegno. Kmalu se je pest okolobarila ter švigala, da smo ji komaj sledili z očmi. Lovil je sapo kakor natrgan meh, toda odnehal ni.

Korl se je domislil in skoraj zaklical: »Kdor ima žile, je hudo močan!«

Čakali smo, da je Dore nehal. Pritisnili smo se k njemu. Kljub temu, da je imel koščeno roko, so mu žile modrikasto nabrekle. Pest je bila kakor odraslega človeka. Takrat smo vsi mislili, kako je Dore močan, in kaj bi se zgodilo, ako bi ta pest udarila kamor koli. Zato smo obmolčali iz previdnosti, da bi kdo kaj narobe ne dejal. Pri teti smo imeli gostilno pa sem se takrat domislil Planinca, ki je nekoč s pestjo treščil po mizi, da so vsi kozarci zaplesali, kakor bi jih veter raznesel.

»Dore je najbolj močan,« sem se oglašil prvi.

»Potem pa Fronc,« je Dore dopolnil in me hvaležno pogledal.

Korl se je obrnil k meni: »Če te Doretova pest po glavi — Končal ni, samo rahlo se je udaril s svojo pestjo nad sencem.

»Aló, kdo ima še žile?« se je razkoračil Pepe.

Kakor na povelje smo vsi hkrati začeli z vrtenjem. Ker smo se zadevali

s pestmi, smo si poiskali vsak svoje mesto. Še zmerom ni bilo prostora. Izpod ostreška se nikamor ni dalo; zakaj mokra tla so bila in pršilo je. Nihče ni hotel prvi odnehati, da bi ne imel premalo in premanjnih žil. Vrteli smo pesti trmasto z neugnano silo kakor za stavo. Tudi Dore in Fronc sta zopet začela. Vmes je nekdo prav posrečeno posnel ragljo, da smo se vsi zasmeli. Šele tedaj je imelo to vrtenje pravi smisel. Oglasil se je še cviljenje zavore, boben, trobenta in nazadnje vsi živalski glasovi. Najbolje sta se obnesla pes in petelin.

»To so komedije!« je nekdo, kar je mogel, zakričal.

»Komedije, komedije!« smo se vsi zadrli.

Ko smo bili že do mrtva upehani, se je nenadoma začul krik. Ustavili smo se in se spogledali. Korl je tiščal roko na levem očesu, skakal po eni nogi in prav tulil! Doretova pest je po nesreči zadela, zato mu je Dore brž odmaknil roko. Toliko sem še videl, da je imel Korl pod očesom temnordečo liso. Ko se je pa iztrgal Doretu iz rok ter se zagnal čez ogrado domov, smo se vsi razbežali.

Naslednji dan smo se spet prav tam sešli. Občudovali smo junaka Korla, ki je nosil pod očesom kakor tolar veliko znamenje; jaz sem mu skrivaj iz naše štacune prinesel figo, Dore je pa rekel, da ne bomo tako več vrteli rok.

Tedaj se je Korl zasmel in z njim tudi lisa pod očesom.

VLADO GAL:

DRUŽINA NA DVORIŠČU

Ciba, Ciba, kokodajska,
krega se in nosi jajčka,
krega se: »Joj, kokodak,
kdor je priden, je junak!«

Kokec, kokec, kokodak,
petelinček in junak
vodi Cibo in ji poje:
»To dvorišče vse je moje!«

Pipe, pipe, tri so jarčke,
mlade in vesele stvarce
brskajo ves ljubi dan:
»Vse prekratek dan je nam.«

Račka, račka, bosa tačka,
ves dan tam v jami packa,
išče črve in črvičke:
»Kakor jaz znam, ne zna nihče!«

Pinko, Tinko je racak,
resen kakor vsak možak,
tudi on po jami packa
in za račko vedno račka!

Dva pa vodita prepir,
vedno delata nemir,
saj pozna ju otrok vsak,
kljukec puran in gosjak.

Sonce na dvorišče kuka,
kljukca za bradó pocuka:
»Hej, puranček in gosjak,
to zapomnita si vsak:

Kdor bo delal le nemir,
vodil vedno le prepir,
temu kmalu zdaj odklenka,
ta prav kmalu bo pečenka!«

MARIJA

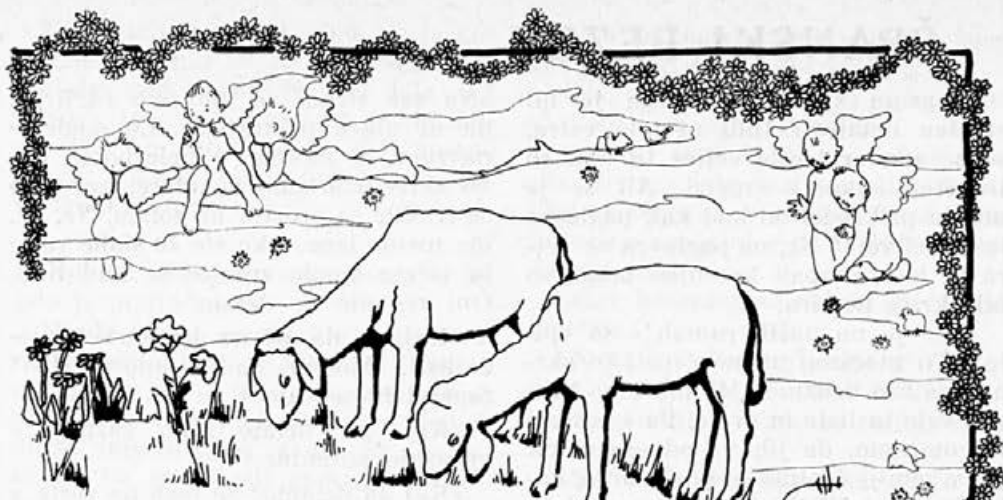
Ljudska iz Dobravic v Belih Kranjih

DEKLICA POMETA RAJ

Ilustrirala Marija Vogelnikova

Deklica pometa raj,
In je jako žalostna.
K nji mi pride Jezus Bog,
Vpraša mlado deklico:
„Kaj je tebi deklica,
Da tako si žalostna?“
„Kaj ne bom jaz žalostna!
Duše vseh gredo v raj,
Samo mojih staršev ne.“
„Molči, molči, deklica,
Tvoji starši pridejo,
Kadar volja božja bo.“

Deklica pometa raj,
In je jako žalostna.
Pa Marija pride k nji,
Vpraša mlado deklico:
„Kaj je tebi deklica,
Da tako si žalostna?“
„Kaj ne bom jaz žalostna!
Duše vseh gredo v raj,
Samo mojih staršev ne.“
Marija jo je vprašala:
„Kaj so tvoji starši b'li,
Dokler so na svetu b'li?“
Deklica odgovori:
„Oni so b'li mlinarji,
Mlinarji in křčmarji:
Vel'ike merce jémali,

A male nazaj dájali.“
 Reče ji Marija to:
 „Deklica, li veš, kje so?
 Tam v peklú se kuhajo!
 Pojdi, pojdi, dekle ti,
 Vzemi lepe goslice,
 In pojdi doli pred pekel,
 Pa godi, godi leto dan,
 Da bo prišla hudoba ven:
 Hudoba te bo vprašala:
 „Kaj češ za plačo, deklica,
 Ki mi delaš kratek čas?“
 Ti ji tak odgovor daj:
 „Nič nečem, nečem drugega,
 Ko tisti revni duši dve,
 Ki se v kotlu kuhata.“

Odšla, odšla je deklica
 In vzela lepe goslice.
 Odšla je doli pred pekel
 In godla, godla leto dan,
 Da je prišla hudoba ven.
 Hudoba pravi, govori:
 „Kaj češ za plačo, deklica,
 Ki mi delaš kratek čas?“
 A deklica ji govori:
 „Nič nečem, nečem drugega,
 Kot tisti revni duši dve,
 Ki se v kotlu kuhata.“
 Hudoba pravi, govori:
 „Izberi si kaj drugega!
 Od vsega drugega ti dam,
 Od tega ti ne dam nikol’.“

Prišla Marija pred pekel,
 Je z nogo v vrata vdarila,
 Da so se vsa razdróbila,
 So duše vse ble rešene.

ŠPANSKI BEZEG

(Po Evaldu)

V grmu španskega bezga je bil strašen nemir. Četudi ni bilo vetra, so se vendar tresle vejice in listi so trepetali kakor v vročici. Ali se je morda prikradel od kod kak paglavec in tresel veje? Ne, ne paglavca ne vetra ni bilo, ampak korenine bezga so bile krive nemira.

»Vse je na naših ramah!« so vpile. »Tu moramo mirno čepeti in skrbeti za vso družino! Me moramo hraniti veje in liste in cvete. Pa še držati jih moramo, da jih ne odnese veter. Tu v zemlji čepimo in poslušamo, kako se veje in listi in cveti pogovarjajo o pomladi in soncu, ki ga me nikoli ne vidimo. Saj še ne vemo, kaj je to. Vemo le, da imajo vsi člani naše družine spomladi velikanski apetit. Pozimi je za nas življenje še znosno. V zemlji čepimo na gorkem in počivamo. Ali ko zaveje pomlad in skopni sneg, tedaj začne za nas pasje življenje.«

»Zarite se dobro v zemljo, korenine!« vpijejo veje. »Veter prihaja, morda celo nevihta!«

»Hrane, hrane, še več hrane!« še pečejo listi. »Še dolgo bo trajalo, preden bo vsa družina dorasla.«

In cveti so zapeli: »Žalostno povešamo glavice. Korenine, pošljite nam kapljico sveže vodice, kapljico hladne dežnice.«

»Seveda!« godrnjajo korenine. »Za vse naj me skrbimo! Nak! Dovolj je tega! Me hočemo tudi na sonce. Dež naj nas opere in sonce naj nas ogreje. Site smo dela, hočemo tudi nekoliko veselja. Ali nas čujete, veje, ki samo lenobo pasete? Ali slišite? Počivati hočemo!«

»Me da smo lenobe?« vpijejo veje. »Kaj pa govorite, korenine? Me delamo dan in noč in nikoli ne počivamo!«

»Hoho!« se zasmеjejo korenine. — »Kaj pa delate, kaj?«

»Ves dan se trudimo, da pridejo naši listi na sonce,« odgovore veje.

»Na vse strani se moramo razširiti, da ni nihče prikrajšan. Le pogledjte navzgor, če morete! Videle boste, kako skrivljene smo nekatere, ker smo se trudile za prostor na soncu. Ne, ne, me nismo lene. Ako ste že slabe volje in iščete lenob, znesite se nad listi. Oni res nič ne delajo!«

»Kaj, mi da nič ne delamo?« se jeze listi. »Molčite, da vas kdo ne sliši! Smejati bi se vam!«

»Kaj pa delate tako važnega?« vprašajo korenine.

»Kaj da delamo! Še tega ne veste!« se čudijo listi. »Jed pripravljamo, jed! Ali mislite, da bi bilo mogoče jesti to, kar nam pošljete korenine skozi vejice? Kdo pa bi mogel jesti sirove jedi? Prekuhati in predelati jih moramo na zraku in soncu. Ali ni to nobeno delo?«

»Hm, to je že res!« prikimajo veje in obrazložijo koreninam vse, kar delajo listi. Končno uvidijo tudi korenine, da tudi listi niso kar si bodi.

Nekaj časa molče vsi, nato se spet oglasijo listi: »Če že iščete lenob, vam povemo, da ni večjih gosposkih lenob od cvetov. Lepo nedeljski so oblečeni, na vrhu sede in se šopirijo na soncu. Komu v korist? Me tega ne vemo. Vprašajte jih, morda vam povedo!«

»To je pa res,« vpijejo veje. »Cveti so največje lenobe.«

»Tako je!« godrnjajo korenine. »Ho, cveti, poslušajte! Odslej boste morali sami zase skrbeti. Lenobe ste, gosposki gizdalini. Počemu naj bi mi vsi za vas skrbeli!«

Cveti so se zazibali in tiho zapeli: »V sončnih žarkih se ziblujemo, o sreči in lepoti sanjamo!«

»In temu pravite delo?« se smejejo listi.

»Neumnost!« vpijo veje.

»Neumnost!« prikimajo tudi korenine.

In vsi trije so začeli vpiti, da je kar pokalo v grmu in so se besede kar mešale med seboj. Nič ni bilo več mogoče razumeti. Cveti pa so bili dolgo tihi. Le nazadnje so skrivnostno zapeli: »Sredi veselja ustvarjamo nova življenja.«

Pomlad in poletje sta minula, v deželo je prišla jesen.

Mlade vejice so oblekle svoja zimska oblačila. Listi so bili brez zimskih oblek. To jih je tako razjezilo, da so oboleli na rumenici. Tako so oboleli, da so umirali drug za drugim. Padali so na tla in zakrili godrnjave korenine.

Cveti so že davno bili odleteli neznanu kam. Na njihovem mestu so ostali neki čudni, grdi orehki. Ko je veter zavel, so ropotajoč vpili in se suvali. In ko se je zazibala prva zimska burja preko bezga, so popadali na tla.

Korenine so jih gledale začudeno.

»Od kod pa prihajaš?« so vprašale tistega, ki je padel najbliže koreninam. Ali drobni orehek je molčal.

»Ali ne znaš odgovoriti, če te kdo kaj vpraša?« so se jezile korenine.

Drobni orehek pa je še vedno molčal in korenine so vso zimo premišljevale, kdo bi to bil.

Ko je spet zavela pomlad preko dežele, pa se je zgodilo čudo: drobni orehek se je začel debeliti in rasti in nekega dne je počil. Iz razpoke je pognal droben kalček.

»Dober dan!« ga ogovore korenine. »Morda nam zdaj poveš, kdo si?«

»Jaz sem sen cvetov!« odgovori ta. »Jaz sem seme, ve pa budala, ker tega ne veste!«

Korenine so molčale. Nič niso bile hude zaradi budala, saj so vajene zmerjanja. Premišljevale so, kako da je seme sen cvetov in nikakor niso mogle razumeti.

»Zemlja je zame še pretrda,« reče seme, ne morem še prodreti na zrak. Zato lahko še klepetam z vami. Ko ste lani zmerjale cvet, sem ležal v cvetni čaši in vse sem slišal. Smejal

sem se vaši nevednosti, a nisem smel govoriti, bil sem še premlad.«

»No, zdaj pa smeš? Saj si še vedno majhen!« menijo korenine.

»Dovolj sem velik, da lahko sam zase živim,« odgovori seme in iztegne drobne korenine v zemljo. »Imam svoje lastne koreninice in ne potrebujem vaše pomoči.«

Stare korenine so debelo gledale in molčale.

»Sicer pa bom vljuden z vami,« pravi seme, »saj ste moji starši.«

»Kaj, tvoji starši?« se čudijo stare korenine.

»Seveda!« prikima seme. »Ve ste jemale zame hrano iz zemlje in to hrano so listi skuhalii na soncu zame. Veje so me nosile na zrak in svetlobò, cvet pa me je zibal v svoji čaši ter šepetaje povedal čebelam, naj to povedo še drugim španskim bezgom. — Vsak izmed vas mi je nekaj dal — vi ste me ustvarili.«

Sedaj so imele korenine kaj premišljevati. V deželo je prišlo že poletje, ko so vse premislile. In tedaj so vprašale veje, če ni pokukal iz zemlje neki mladi španski bezeg.

»Seveda je!« odgovore veje. »Ali pazite! Preko polja piha veter, dobro se držite, da nas ne prevrne.«

»Le nič se ne bojte,« odgovore korenine. »Trdno se držimo zemlje. Hotele smo vam le povedati, da je mladi bezeg naš otrok.«

»Ta je pa bosa!« se smejejo veje. »Kako morejo imeti take stare, črne korenine tako lepega otroka!«

»Pa je le naš otrok!« hite korenine in povedo vso zgodbo.

»Glej, glej, kaj takega!« se čudijo veje in zašepčejo: »Tiho, tiho, da ne motimo cvetov v snu.«

In stare korenine so napele vse sile, da dobavijo iz zemlje čim več hrane, veje so se iztegovale in se zvijale, da dospo čim bolj na zrak in sonce; listi so se zibali v vetru in prekuhivali na soncu hrano zase in za cvete.

Visoko zgoraj pa so sedeli cveti, sanjali in tiho prepevali...

MUCA MACA

VII.

DRUGA MUCKA SE PRIKRADE
 V SKEDENJ; TJA, KJER SE UČIJO
 V MISJI SOLI MISKE MLADE.
 PRED UCITELJEM SEDIJO,
 KI JIM PRAVI MODRE NAUKE,
 ZA ŽIVLJENJE ZLATE STAVKE.
 »STRUP, PASTI IN MACKA V HISI,
 TO SOVRAŽNIKI SO MIŠI!
 DA NE ZABITE NIKOLI,
 KAR STE SE UČILI V ŠOLI.«
 MISJA STRAŽA DOBRO PAZI,
 NEKAJ SE PRI VRATIH PLAZI.
 TO JE GLAVICA BRKAČKE,
 KREMPLJE SKRIVA V MEHKE TACKE,
 A OČESCA, DVE KRESNICI,
 JO IZDAJO. GLASNI KLICI
 STRAZE MISKE POSVARIJO,
 KI ZBEZIJO V SVOJE HISKE
 PRED BRKAČKO PRAVOCASNO.
 V LUKNJAH SE SMEJIJO GLASNO.
 MALA MUCKA JEZNO VZKLIKA,
 V LUKNJE NOSEK MOKER VTIKA.
 ROJENA POD SREČNO ZVEZDO
 VTAKNE NOSEK V OSJE GNEZDO.
 TENKA OSA OSTRO ŽELO
 JI ZAPICI V NOS IN ČELO.
 MALA MUCKA VSA OTEČE,
 K MAMI SVOJI VJOKU TEČE.

NAŠI DOMAČI REZBARJI

Za turških vpadov v naše kraje je močno trpelo ozemlje današnjega kočevskega okraja. V 15. stoletju je bilo opustošenje tako temeljito in ljudstvo tako obubožano, da se je morala zginiti tudi gosposka in pomisliti, kako si bodo ljudske množice opomogle.

Tedaj je bilo izdano znano linško dovoljenje, da smejo prebivalci prizadete pokrajine svobodno trgovati z domačimi izdelki. To dovoljenje je rodilo kočevske krošnjarje, ribniške zdomarje, pa tudi dobrepoljske rezbarje. Ti so ponujali po svetu doma

izdelane rezbarske predmete prav tako, kot Ribničani še dandanes prodajajo suho in lončeno robo. V Dobrepoljah so živeli celi rodovi rezbarskih družin, ki so ustvarili na stotine bogcev, Marijinih podob, oltarčkov in kopicov konjičkov, soldatov, vozičkov ter tudi bolj zamotanih stvaric. Tistih pravih domačih rezbarjev sedaj resda ni več veliko. Lepe bogce zna delati samo še poslednji Anzlove žlahte mutcev, igračk se pa postopi tudi stari Lovšek. Ni dolgo tega, kar sta živela starejša dva Anzlova mutca, ki sta bila prava umetnika v svojem postu. Na marsikaterem semnju sta prodajala svoje izdelke, obenem pa razkazovala razne umetnije. Če si dal kovaneč, pa sta odprla leseno peklo, v katerem je vse plesalo, sveti Anton pa je neutrudno zvonil in se zavzemal za uboge pogublence. Še pozneje je umrl najsamostojnejši naših domačih rezbarjev, stari Vintar, oče znanih umetnikov bratov Kraljev. Njegovi bogci

niso bili napravljeni vsi po enem kopitu, ampak so bili samostojna dela; pri vsakem je bilo opaziti kaj novega. Potomec znanih rezbarjev je tudi Selček, ki še dandanes izreže katero grčo ali rogovilo v palico, katere ročaj je oblikovan kot kačja glava ali pa lesena roka, stisnjena v pest oziroma figo. Da je rezbarstvo tukajšnjim domačinom prešlo v kri, se pozna pri sedanjih otrocih, ki so nadpovprečno nagnjeni k rezbarjenju in modeliranju ter se jim z lahkoto posrečijo včasih prav lepe stvarce. In s kako preprostimi orodjem ustvarjajo ti ljudski umetniki: oster nož, dleto in kladivo, pa je »reštengá« v kraju. Lipovine, iz katere rezbarijo, pa tudi ne bo zmanjkalo.

Po spominih, ki so ostali na nekdanje rezbarje, je bil morda najimenitnejši Satanček. Čudno ime, a še bolj čudoviti so bili njegovi izdelki. O dveh njegovih bogcih govore, da so se z njima godila čudna dejanja. Enega je imel v rokah duhovnik, ki je prišel k smrtni postelji neusmiljenega skopuha, ki se je hotel spokoriti šele na zadnjo uro. Toda, čudo, ko je duhovnik z razpelom stopil v sobo umirajočega, je bogec na razpelo snel roki in si z njima zamašil ušesa, češ: ti me nisi hotel poslušati celo življenje, jaz te no-

čem slišati na tvojo zadnjo uro. O drugem Satančkovem bogcu menijo, da je bil še imenitnejši. Imel ga je neki gospodar, ki mu je nenadoma umrl sin edinec. V brezupu je ta snel bogca iz kota in gorko zaklical:

»Čuj, Križani, naj oživi moj sin, četudi jaz potem takoj umrem!«

In tako se je zgodilo: sin je oživel, oče se je na mestu sesedel in umrl.

Nič nenavadnega, da je tudi čudni rezbar umrl neobičajne smrti. Bila je nekakšna tekma, kdo bo lepše in hitreje naredil velikega bogca za novo znamenje. Imovitejši konku-

rent Tilh je imel že doma pripraven kos lesa in je takoj začel z delom. Medtem je Satanček dva dni iskal pripravnega lesa. Zato se je potem podvihal in delal brez počitka dneve in noči. Že je izrezoval poslednje podrobnosti na liku, ko mu je izpodletelo dleto in presekalo žilo na levici. V utrujenosti in vnemi ni niti opazil,

kako mu kri zdržema curlja na pravkar izdelani umotvor. Zjutraj so ga našli mrtvega ob njegovem bogcu.

O nekaterih bogcih še danes trdijo, da so Satančkovi. Po njih bi sodil, da njegovo delo ni bilo nič posebnega. Likovno mnogo boljši so bogci Smolarjevega Janeza. Po njegovih vzorcih se je zgledovala cela vrsta domačih rezbarjev. Morda še največ vpliva pa je prav za prav dediščina nekdanjega dobrepoljskega »šolmastra« Postela. Ta se je lotil in izvršil mnogokateri oltarček tod po cerkvah.

Rekel sem, da je ta domača obrt pri nas že skoraj minila. Umorila jo je strojna obrt. Za igračke, ki so nadomestile nekdanje konjičke in drugo drobnarijo, imamo pri nas celo tovarno, kjer od zore do mraka pojejo žage, ki jih žene elektrika; pojejo, kot bi se smejale nekdanjemu počasnemu in utrujajočemu delu.

ANICA ČERNEJEVA:

ČUDEN MOŽIC...

V snegu
na bregu je stal
čuden možic:
metlo
je v roki držal
brez rokavic.

Lonec
je mamici vzel —
oj, ta prismuk! —
in ga
na glavo je del
si za klobuk.

Jezen
obraz je imel,
črne oči in nos,
a še Matičku ni bil
z metlo
polomljeno kos.

Ko ga je
žarek objel,
žarek z neba,
se je
solziti začel
prav od srca.

Ko mu je
dežek nato
solze umil,
se je preč'ušil
hudo,
zbežal in skrnil...

Zdaj ni
nikoder za njim
v bregu sledi:
metla je le
za spomin,
lonec in ogeljčki tri.

APRIL V GOSTEH

Nekoč je Marec povabil Aprila, naj ga obišče. April je pripravil svoj voz in se odpeljal. Ali nagajivi Marec je pokril pot s snegom in ledom, da ni mogel in ni mogel nadaljevati poti. April se je moral vrniti.

Leto kasneje je April napravil sani in se odpeljal. Ali hudomušni Marec je poslal toploto na poti in ukazal rekam, naj preplavijo bregove. April se je moral spet vrniti.

Nazaj grede sreča Maja in mu po-
toži: »Marec me je povabil k sebi, pa ne morem in ne morem do njega. Ne z vozom ne s sanmi. Ako se odpeljem z vozom, me zaloti zima, če se odpeljem s sanmi, pa se zjuži.«

In dobri Maj mu svetuje: »Ko se odpraviš na pot k Marcu, vzemi voz in sani in čoln hkrati!«

April je čakal leto dni in storil kakor mu je Maj svetoval. Odpeljal se

je na saneh, na katere je naložil še voz in čoln. Ko je Marec izvedel, da se pelje April na saneh, je poslal na pot južne sape. Koj se je stajal led in je sneg skopnel. April je hitro ustavil sani ter pripravil voz. Nanj je naložil sani in čoln. Veselo je drdral voz po poti. A ne dolgo. Nenadoma je nastal mraz in snežni metež. Spet je April naložil voz in čoln na sani in drsel veselo dalje po poti. Marec je gorko zapihal v jezi. Nastala je taka odjuga, da so reke izstopile in preplavile vso pokrajino. April je komaj še mogel pripraviti čoln. Zaveslal je po deročih vodah in srečno dospel do Marca.

Ta se je zelo začudil, ko ga je zagledal. In je vprašal: »Kdo pa ti je povedal, kako dospješ do mene?«

»Maj mi je svetoval,« pove April.

»No, le čakaj,« si je mislil Marec in od tedaj pošlje Maju vsako leto nekaj noči z mrazom in slano.

ZAKAJ — ZATO

Zakaj štejemo z deseticami?

Zato, ker imamo deset prstov. Otroci štejejo in tudi prvi ljudje so šteli vse na prste. Ako bi imeli dvanajst prstov na rokah, bi bilo število dvanajst eno glavnih števil, s katerim bi računali. To število bi bilo za življenje še celo bolj uporabljivo, saj se da deliti z 2, 3, 4 in 6, medtem ko delimo število 10 lahko le z 2 in 5. Z deset in deset računamo ne le mi, temveč vsi ljudje na svetu, ker imajo vsi ljudje na svetu le 10 prstov na roki.

Zakaj ima babica sive lase.

Barva las je odvisna od množine barvila v laseh. Ako imajo lasje mnogo tega barvila, so temne barve, če imajo malo barvila, so svetli. To barvilo se imenuje pigment. Pigment sproti proizvaja telo. Zdravo telo ga

proizvaja več, bolno manj. V starosti ne more telo več proizvajati pigmenta v taki množini kot v mladosti, zaradi tega začno lasje bledeti, dokler ne osive.

Sivi ali beli lasje so brez pigmenta. Zgodi se, da človek osivi nenadoma zaradi strahu ali močne žalosti. Njegovi živci so se tako pretresli, da preprečijo telesu proizvajati pigment.

Zakaj se koža na nogah ne izrabi tako kot koža na podplatih naših čevljev.

Ker koža na podplatih naših nogah živi, medtem ko je koža na čevljih mrtva. Usnje je koža mrtvih živali in ne more več rasti. Koža na naših nogah pa živi. To pomeni, da nastanejo na obrabljenih mestih nove celice. — Lahko bi rekli, da čevlji ne morejo sproti rasti kakor koža na nogah, ker niso živi.

MARJETICA, SV. JURIJ IN ZMAJ

Po ljudski pesmi — Ilustriral O. Gaspari

NA BELI STOJI, V BELEM

MLADA ŽIVI. IME JI JE . OB PA JE

 ŠIROKO, OJ GLOBOKO. V

NJEM PREBIVA. KO JE SIT,

SE V SKRIVA, KO JE LAČEN, IZ

 NA PRIROHNI. SE ISKRE .

IZ MU ŠVIGA, DOLGI VISOKO DVIGA.

ČEZ IN GORKO ZAVEJE,

SE IZ PRISMEJE. VRIŠKA IN , DO

 PRISPE. GORJE, , GORJEI OB

 PREGROZNI PREŽI, STRAŠNE

 VRTI, S SEGA PO , PRELEPI MLADI .

TEDAJ PA PREK NA BELEM

VIHRA. JE MLAD , JE STRAŠNI

TAKOJ KROTAK. MU VRŽE NA IN GA

 V BELI . TU PA SE

ODPRE IN STRAŠNEGA POŽRE.

NA PRELEPA STOJI, V BELI

ROBEC DRŽI; POZDRAVLJA , KI NA

ISKREM ČEZ VIHRA.

IN V SO PESEM O

 + +

ZONE LJUBIČ:

VELIKONOČNE PISANICE

IZ BELE KRAJINE

IZ DOLENSKEGA

Najlepše velikonočne pisanice znajo delati samo v Beli Krajini. Vendar sem tudi v naši dolini opazil tu in tam, da kateri deklji »počrka« pisanice za veliko noč. Takole dela: čista, kuhana jajca napol ohladi in nanje nariše z mevko, t. j. kurjim peresom, z voskom razne rožice, vejice in srčke. Včasih naredi tudi kakšen napis. Ko se taka voščena risba posuši, pa potakne jajce v kupivno barvo. Barva se prime le, kjer ni voščene risbe. Tako nastane bel okrask na obarvani podlagi.

Zanimal sem se pri starejših, če so tudi v njihovih časih tako delali. Sekundarjeva teta, ki je pri devetdesetih, mi je povedala, da so jih v tistih časih delali pri sleherni hiši ter da so jih črkali ravno tako, le na surova jajca z voskom ali pa z lojem. Šele porisana so dali kuhati v čebulno vodo, včasih tudi v krop, kjer se je kahal hrastov lub. Šele čez leta so se navadili na kupivno barvo, ker je živordeča barva prijala očem.

Ta način se skoraj popolnoma zлага z onim, kakor delajo še dandanes v Beli Krajini. Le da tam rišejo z nalašč narejenimi pisali ali pa strgajo z nožičem.

Neka ženica me je opozorila še na drugačni način črkanja pirhov, ki ga je znala njena že davno umrla krstna botra. Ona je menda bila doma nekje na Cerkniskem in tam so črkali drugače. Risali so z voskom na gladko že obarvana jajca ter jih potem dajali v zelnico, ki je razžrla barvo samo tam, kjer ni bilo risbe z voskom. Nastala je barvasta risba na belem ali na-

nega žegna, vržejo ga čim dlje od sebe; kače morejo priti samo do njega, nikakor ne čezenj.

Ker so pisanice pristno naše in jih ni prav nič težko narediti, naj bi jih povsod spet obnovili namesto tistih nalepkov, ki so se že precej razširili med nami.

rahlo rdečkastem dnu. Tudi te pisanice so bile prav lepe.

Ko sva se z ženico razgovarjala o teh rečeh, se je potaknil zraven še domači fant in je povedal, da nekateri gladko obarvana jajca potaknejo v mravljišče. Mravljinčna kislina obje sem in tja barvilo, da postane pirh prijetno marogast. Slabo je samo to, ker tako jajce prezoprno diši po mravljinčni kislini.

Zanimivo je opazovati okrasje na pisanicah. Kar sem jih videl pri nas, so imele vse okraske sestavljene iz rastlinskih motivov in srčkov. Pri belokranjskih pa so vmes že tudi geometrični liki. Zdi se mi, da čim bolj gremo na jug, tem več je v okraskih vpletenih raznih skrivnostnih znamenj, ker se je tam živeje ohranil čarobni, prvotnejši pomen pisanic.

Še sedaj hranim risbe pisanic, ki sem jih nekdaj videl v Bosni. Pri nekem učitelju sem našel celo zbirko pisanic iz Srbije, Bosne in Dalmacije. Na njihovih okraskih je bilo prav malo rastlinskih motivov, pač pa več čudovitih čirečar. Tisti tovariš mi je povedal, da tamkajšnji preprosti ljudje pripisujejo še dandanašnji pisanicam čudežne reči. Pri njih da na velikonočno jutro gospodar zakoplje pisanico na njivo, da bo dobro rodila. Drugod s pisanico trčijo otroka po čelu, da bi bil zdrav in pameten. Spet drugje pa vržejo pisanico čez hišo, češ da to prinese hiši in družini srečo. Pri naši zlahiti lupine od pirhov raztrosijo okoli poslopj, da se domačiji ne morejo približati gadje. To obrambno moč so prenesli tudi na hren iz velikonoč-

IZ NOTRANJSKEGA

IZ DALMACIJE

JEDILNO OLJE IZ SONČNIC

V naši pokrajini vlada pomanjkanje maščob, zlasti pa jedilnega olja. Strokovnjaki so ugotovili, da bi se lahko vsa naša pokrajina preskrbela z oljem, ako bi se naši kmetovalci odločili za saditev sončnic.

Sončnico vsakdo pozna, saj se njen cvet dviga visoko iznad ostalega zelenja. Vedno se obrača proti soncu in pije sončne žarke. Doslej so na vrtovih gojili to rastlino le zaradi lepšega in le malokomu je prišlo na misel, da bi izkoristil njeno seme.

Sončnica je prišla k nam iz južne Amerike. Razširila se je po vsem svetu. Sončnica da več cvetov, ki pa so tem manjši, čim več jih je. Zato odščipne umni kmetovalec vse popke, razen vrhnega. Tako doseže en sam, a zato tem večji cvet in s tem večje in boljše seme. Sončnica cvete od julija do septembra. Cvet oplode čebele, ko nabirajo na njem med, ki je boljši od lipovega.

Koristi sončnic so mnoge.

Dvigne se pridelek medu v pokrajini.

Kmetovalec lahko dobro proda seme sončnic v tovarno za izdelovanje jedilnega olja. Tovarna mu razen tega tudi odstopi del sončničnih tropin, ki so izvrstno krmilo za molzne krave in teleta. Po taki krmi bodo dale krave več mleka, ki se zopet lahko dobro proda.

Tudi sveže liste sončnice lahko porabi kmetovalec za živalsko krmo.

Sončnična debela pokurimo; pepel teh debel daje izvrstno gnojilo, ki je potrebno sončnicam.

Sončnico sejemo v drugi polovici aprila in jo obdelujemo tako kakor koruzo. Da dozori, potrebuje sončnica pet mesecev.

Seme za saditev dobe kmetovalci pri tovarni, ki se peča z izdelovanjem jedilnega olja. Ta tovarna daje tudi podrobna navodila, kako je treba pravilno postopati pri gojenju sončnic.

GUSTAV STRNIŠA:

ČRIČEK

Čriček Piček vam je tiček! Mrzli sneg še ni skopnel, pa je zlezel iz krtine, da na soncu bi se grel. Sonce seva, sneg vzblesteva, Piček čudi se glasno: »Koliko razkošja vidim, povsod žaré kristali, biseri, opali; kam bogastvo spravim to!«

Že je dvignil svoje gosli in ozrl se v nebo, še na dom je svoj pozabil, topli domek pod zemljo. Drobne strune so zapele, hvalile so sončne dni in zaklade zime bele, ki slepeli so oči.

Pa ga hipno mrazek strese, da goslač zatrepeta in takoj na vse pozabi, le da bil bi že doma.

Črni Piček odhiteti hoče, nožica ga zaboli, zakriči, zajoče. K ledu noga se je prilepila, ker predolgo je igral, siloma se je odtrgal in brez nje domov krevljal.

Čriček Piček, čuden tiček, invalid pa tako mlad, ob krtini rad prepeva, a ledu ni več takrat; mlajšim bratcem razodeva, naj se zime le boje, najsi sonce sneg obseva in jih biseri slepe. Ko sneg zgine in poljana v mladem brstju se budi, ko požene pestro cvetje in sledu o ledu ni, šele čas je, da se čriček s svojo pesmijo glasi.

Mladina piše

BORBA ANGELOV

*Spvetli meči žvenketajo
ljuta borba se razvije,
kerub Mihael na čelu
angelov uporne bije.*

*Harfe struna bliskajoča
bojno pesem glasno vpije,
zlata tromba bučno poje
temne, strašne melodije.*

*Lucifer, glavar upornih,
le naklepe zlobne kuje
in bodočnost lepo, svetlo,
v misli zatopljen že snuje.*

*Drzno vitki lok napne,
tri puščice kaljene
Mihaelu v srce
se naenkrat zapode.*

*A varuje ga oklep
božje milosti prelep
kot mogočen talisman,
vse orožje je zaman.
Kamor božji prapor udari,
neizprosena ogenj pali,
vije se in se vzdiguje,
že sovražnik omaguje.*

*Skoz nebeška vrata teče,
odmetava bridke meče.*

*Že v verige okovan
Lucifer v pekel izgan
strel s pristaši trudno stopa,
z zobmi škriplje, kolne, stoka.*

Spesnil in ilustriral **Gregor Strniša**,
dijak I. c razr. klas. gimn. v Ljubljani.

NAŠA MULKA

Tako jaz kličem našo priljubljeno mačico, ki je tako ljubka in se zna tako lepo prevračati, da je veselje. Ko pridem iz šole, me že čaka pred hišo in ko me ugleda, steče proti meni, mijavka in repek dvigne visoko. Prekucuje se pred menoj, dobro vedoč, da jo bom vzela v naročje in odnesla v hišo. Nekoč bi kmalu zaradi nje zamudila pouk. Tekla je za menoj. Ko jo ugledam, jo zapodim domov. Mislila sem, da se je doma ustavila, pa kako se začudim, ko že daleč na drugem koncu vasi zamijavka ob meni. Morala sem jo vzeti v naročje in jo nesti domov, da jo obvarujem pred psi ali paglavci. Od takrat moram vedno skrbno zapirati vrata, da ostaja doma. V hiši imamo tudi cel cirkus. Skače za menoj, me lovi in zna zelo spretno in visoko skakati čez roko.

Marija Trhlen,

III. r., Ravne na Blokah.

NAŠ POUČNI IZLET NA VRHNIKO

Vso noč sem se bal, da bom zjutraj zaspal. K sreči me je mamica zbudila. Dež je rosil, ko sem jo ubiral na postajo.

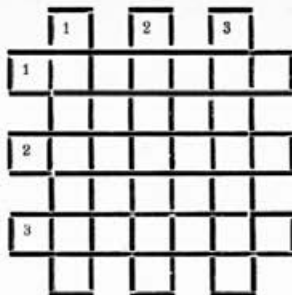
Vlak nas je peljal skozi Brezovico, N. Gorice, Preserje, preko Borovniškega viadukta na Verd. Ako ne bi deževalo, bi izstopili v Borovnici in bi si ogledali viadukt in Pekel. Na Verdu smo izstopili in smo šli peš do vasi. Tu je velika lesna industrija: »Lenarčič«. G. učitelj nas je peljal k izvirov Ljubljanice. Voda pri izvirov je zelo bučala in drla vsled deževja. Od tu smo šli k Močilniku. Močilnik napaja Ljubljanico. Pri Sv. Antonu smo se odpočili. Od tu smo šli na žago. Zanimivo je bilo gledati, kako žagajo hlode. Med potjo smo si ogledali kmetški mlin. Kako je ropotalo v njem! Tudi valčni mlin smo videli. Tu ni ropotalo, zato ker ga žene elektrika. Naša pot je šla dalje na Vrhniko. Videl sem Cankarjevo rojstno hišo in njegov spomenik in še druge zanimivosti. Ta dan ni bila Vrhnika nič lepa, vsa blatna je bila!

Vrhnika je zelo stara.

Ko smo si vse ogledali, smo se vsedli na vlak. Trudni in veseli smo se vrnili v Ljubljano.

Niko Mušič,

učenec IV. r. lj. šole za Bežigradom.

MREŽA

Vstavi v kvadrate tri besede, ki se čitajo vodoravno in navpično ter pomenijo:

1. poslopje za seno;
2. razbojnik;
3. prodajalna zdravil.

SPREMENITEV

Spremeni začetno črko vsake besede, da dobiš sledeči pomen:

1. KOS	1. del obraza;
2. OLGA	2. morska rastlina;
3. RIBA	3. palica;
4. LOG	4. pihalo;
5. RAZA	5. zatočišče v puščavi;
6. RIM	6. se kadi iz dimnika.

Novo začetne črke, čitane navzdol, povedo ime mladinskega časopisa.

FR. P. ZAJEC

izprašan optik in urar
LJUBLJANA
sedej Stritarjeva ulica 6
pri frančiškanskem mostu
Telefon št. 4486

Vsakovrstna očala, daljnogledi, barometri, toplomeri, higrometri itd. — Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno. Kvalitetna optika.

.....
Klišeeje eno- ali večbarvne, za časopise, knjige, razglednice itd. izdeluje

klišarna »Neografika«
Ljubljana — Sv. Petra nasip 23

.....

F. & P. PERLES

prej ELITE

izdelovanje damske in moške konfekcije

Ljubljana — Prešernova ulica 9

Prodaja damske, moške in deške konfekcije. — Prvovrstno izvrševanje po meri

Telefon 2051

KLJUČAVNIČARSTVO

AVGUST
MARTINČIČ

LJUBLJANA

Zahtevajte povsod le

GAGELOVA
vrtna semena

.....

FABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 5

Velika izbira damskega in moškega blaga, preprog, zastorov, odej, perja, puha itd. Postrežba solidna!

Priporoča se

manufaktura

ELIZA PETERKA

(A Ž M A N)

Ljubljana

Pogačarjev trg

Fr. P. Zajec

diplo mirani optik

Ljubljana

Cesta 3. maja (Aleksandrova) 4

P a s a ž a

KMETSKA POSOJILNICA

LJUBLJANSKE OKOLICE

V LJUBLJANI

zadruga z neom. jamstvom

sprejema hranilne vloge, daje kratkoročna posojila, tvorja tekoče račune, eskontuje menice in izvršuje vse ostale denarne posle

Otroci, učenci!

Tudi vi lahko mnogo pripomo-rele, da pridobimo letos čim več **JEDILNEGA OLJA IZ SONČNIC**. Z izkupičkom semena sončnic si lahko oskrbite šolske potrebščine, naročite »Naš rod« itd. Vsak kotiček ob dvorišču, vrtu, njivi, ki je danes poraščen z nekoristnimi zelišči in drugim grmovjem, lahko uporabite za nasad sončnic.

Tudi vam ne bo težko zaradi gnojenja. Napravite si malo gnojno jamo — neprodirno — in znašajte vanjo živilske odpadke, ki jih mnogo propada na vaških poljih!

Opozorite tudi svoje starše, da bi bilo dobro, če bi vsaj eno njivo zasadili s sončnicami!

Kdor namerava gojiti sončnice, naj se pismeno ali osebno zglaš pri nas, da mu damo točno navodilo!

HROVAT & KOMP.

LJUBLJANA

Palača Ljubljanske kreditne banke
III. nadstropje

Priporoča se

oblačilna trgovina

JOŠKO OLUP ML.

Ljubljana — Stari trg 1

ROBERT GOLI

**specialna zaloga platna,
belega in pralnega blaga**

LJUBLJANA, Šelenburgova ulica št. 3

Manufakturna in modna veletrgovina

FELIKS URBANC

Ljubljana — Sv. Petra cesta št. 1